

Michał Augustyniak¹

Angelika Forjas²

Pod merytoryczną opieką dr. Pawła Olbrychta

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI NON-PROFIT W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM JAKO ELEMENT BEZPIECZEŃSTWA SPOŁECZNEGO

Streszczenie: *Współcześnie dostrzec można duże zapotrzebowanie na świadczenie usług z zakresu życia społecznego obywateli – zwłaszcza tych, którzy wymagają pomocy. Celem artykułu jest przedstawienie działalności organizacji non-profit w województwie łódzkim jako elementu bezpieczeństwa społecznego mieszkańców. Autorzy tekstu podjęli się tego tematu, gdyż leży on w kręgu ich zainteresowań. Analizie poddano województwo łódzkie oraz wybrane organizacje non-profit, funkcjonujące na terenie wyżej wymienionej jednostki administracyjnej.*

Poszczególne rozdziały artykułu zostały oparte o analizę dostępnej literatury, dotyczącej organizacji non-profit w Polsce. Do opisu rozmiarów sektora trzeciego wykorzystano raporty Głównego Urzędu Statystycznego oraz informacje zawarte w Roczniku Statystycznym Rzeczypospolitej Polskiej z 2019 r.

Do opisu rozdziałów zawartych w artykule zastosowano metody jakościowe. Głównie wykorzystano analizę treści ogólnodostępnych publikacji naukowych, dotyczących tematu. Czwarty rozdział oparty jest o zastosowanie metody studium przypadku wybranych organizacji non-profit w województwie łódzkim. W konkluzji rozważań zawarto najistotniejsze wnioski oraz subiektywne przemyślenia i przewidywania na temat przyszłości trzeciego sektora w Polsce.

Słowa kluczowe: *organizacja pozarządowa, organizacja non-profit, trzeci sektor, społeczeństwo, bezpieczeństwo społeczne*

WSTĘP

Zmieniająca się rzeczywistość wymaga ciągłego uczenia się, doskonalenia umiejętności oraz pozyskiwania środków materialnych. Wiele osób w Polsce i na świecie jest pozbawiona możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb, zgodnych z hierarchią potrzeb Abrahama Masłowa. Analogicznie z teorią przedstawioną przez tego amerykańskiego psychologa zaliczamy do niej potrzeby samorealizacji, szacunku, przynależności, bezpieczeństwa oraz fizjologiczne.

Brak satysfakcji, płynącej z niezaspokojenia którejkolwiek potrzeby, prowadzi do zaburzenia prawidłowego funkcjonowania jednostki. W konsekwencji państwo, które odpowiedzialne jest za ochronę obywateli, staje się w percepcji społeczeństwa niewiarygodne. Fasadowość państwa wobec pomocy najuboższym tworzy lukę, w którą współcześnie wpisują się organizacje non-profit, dostarczając

¹ Michał Augustyniak – student studiów II stopnia na kierunku Bezpieczeństwo narodowe na Wydziale Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Wojsk Lądowych imienia generała Tadeusza Kościuszki.

² Angelika Forjas – studentka studiów II stopnia na kierunku Bezpieczeństwo narodowe na Wydziale Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Wojsk Lądowych imienia generała Tadeusza Kościuszki.

pomocy wielu osobom na całym świecie. Są one widoczne w wielu sektorach życia publicznego: począwszy od sportu, turystyki i rekreacji, a kończąc na rozwoju lokalnych przedsięwzięć.

Organizacje non-profit są jednym z elementów bezpieczeństwa społecznego obywateli Polski. Poprzez swoją nieodpłatną działalność, pozytywnie wpływają na społeczności lokalne. Trzeci sektor działa w Polsce na rzecz grup społecznych poprzez ich aktywizację i wsparcie. Organizacje pozarządowe pełnią istotną funkcję w życiu społecznym. Poprzez współpracę z podmiotami prywatnymi i organami rządowymi są ważnym bodźcem dla rozwoju państwa.

1. ORGANIZACJE NON-PROFIT W UJĘCIU TEORETYCZNYM

Sektor non-profit rozumiany jest jako zbiorowość odrębna od sektora publicznego i komercyjnego. Według definicji stosowanej przez Biuro Statystyczne ONZ w monografii *Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts*³, sektor non-profit posiada następujące cechy:

- jest w odpowiednim stopniu sformalizowany (np. zarejestrowany we właściwym urzędzie),
- jest instytucjonalnie odrębny od administracji publicznej,
- ma niezarobkowy charakter (działa nie dla zysku i nie rozdziela ewentualnej nadwyżki między swoich członków, pracowników itp.),
- jest samorządny (władze i kierunki działania określone są wewnątrz organizacji),
- charakteryzuje się dobrowolnością uczestnictwa w działalności organizacji⁴.

W Polsce sektor non-profit jest często utożsamiany z organizacją pozarządową, która została zdefiniowana w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁵. Zawarta w niej definicja pokrywa się z tą stosowaną przez Biuro Statystyczne ONZ i powołuje się na trzy podstawowe kryteria:

- formalny charakter (osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw),
- separacja od administracji publicznej (organizacjami pozarządowymi są te, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych),
- niezarobkowy charakter (niedziałające w celu osiągnięcia zysku materialnego)⁶.

Do organizacji pozarządowych zaliczają się m.in.:

- fundacje,
- stowarzyszenia,

³ *Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts*, Nowy Jork 2003.

⁴ S. Nałęcz, W. Sadłoń, *Sektor non-profit a badania populacja*, [w:] K. Goś-Wójcicka (red.) *Sektor non-profit w 2014 r.*, Warszawa 2016, s. 16.

⁵ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U.2020. poz. 1057.).

⁶ S. Nałęcz, W. Sadłoń, *op. cit.*, s. 17.

- organizacje społeczne, działające na mocy ustaw branżowych lub umów międzynarodowych, jak np. koła łowieckie, Polski Czerwony Krzyż,
- organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, np. koła gospodyń wiejskich,
- związki zawodowe,
- partie polityczne.

W klasycznym rozumieniu, non profit to działalność niedochodowa, która nie jest działalnością o charakterze ekonomicznym i wiąże się z realizacją społecznych celów. Wiele organizacji, zwłaszcza małych, opiera swą działalność na dobrowolnej i ochotniczej pracy swoich członków oraz wolontariuszy, którzy nie należą do organizacji.

Ważną cechą organizacji sektora non-profit są charytatywne i humanitarne cele prowadzenia działalności, nastawione na poprawę ludzkiego życia. Działalność prowadzona jest zarówno na rzecz prywatnego jak i publicznego interesu. Organizacje mogą prowadzić działalność gospodarczą, jednak ich dochody muszą zostać przeznaczone na finansowanie dalszej działalności, a nie być rozdzielone pomiędzy osoby należące do tych organizacji. Zdobyte środki finansowe są przeznaczane na realizację celów określonych w statucie. Wypracowany zysk nie jest jednak celem samym w sobie, lecz służy udoskonaleniu funkcjonowania organizacji.

W literaturze przedmiotu wykorzystywane nazewnictwo jest obszerne i zarazem niejednoznaczne. Organizacje pozarządowe to podmioty działające społecznie. Prowadzą one działalność m.in. w sferze pomocy społecznej, kultury, sportu, edukacji, ochrony zdrowia czy ochrony środowiska. Określenie „organizacje pozarządowe” akcentuje niezależność tych organizacji od administracji publicznej. Często nazywane są również organizacjami:

- non-profit – co podkreśla, że ich działalność nie jest nastawiona na zysk,
- wolontariackimi – ich działalność jest w znacznym stopniu oparta na działaniu ochotników, czyli wolontariacie,
- społecznymi lub obywatelskimi – te sformułowania podkreślają, że działają one dla dobra publicznego,
- NGO – skrót angielskiego *non-governmental organization* (czyli organizacji pozarządowej),
- III sektora – czyli, że są niezależne od administracji publicznej i biznesu⁷.

Organizacja działająca w sektorze non-profit może starać się o status organizacji pożytku publicznego (OPP). Status ten wprowadziła ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tzw. ustawa o pożytku). O uzyskanie tego statusu mają prawo ubiegać się (z pewnymi ograniczeniami):

- organizacje pozarządowe, czyli stowarzyszenia i fundacje,
- organizacje kościelne,
- spółki non-profit (nie działające dla zysku), w tym kluby sportowe.

Organizacja pożytku publicznego to organizacja, która posiada nadany przez Krajowy Rejestr Sądowy prawny status pożytku publicznego. Musi ona prowadzić jawną sprawozdawczość, tak aby wszyscy zainteresowani mogli uzyskać

---

⁷ http://www.um.warszawa.pl/sites/default/files/11106ulotka_0.pdf [dostęp: 11.12.2020].

informację, na co zostały przeznaczone środki. Taka organizacja ma możliwość uzyskania 1% podatku odprowadzanego przez osoby prywatne, użytkownika państwowych lub samorządowych nieruchomości na preferencyjnych warunkach, angażowania do zbiórek publicznych małoletnich wolontariuszy oraz nieodpłatnego informowania przez radio i telewizję publiczną o swojej działalności. Jest także zwolniona m.in. z podatku dochodowego, podatku od nieruchomości oraz opłat skarbowych⁸. W 2018 r. przychody OPP z tytułu 1% wyniosły łącznie ponad 761 mln zł i były o 101 mln zł wyższe niż w 2017 r. i dwukrotnie wyższe niż 10 lat wcześniej⁹.

2. TRZECI SEKTOR I JEGO ZNACZENIE

Życie społeczne w Polsce funkcjonuje w trzech obszarach. Wobec tego założenia wyodrębnia się trzy sektory:

- I sektor: instytucje państwowe,
- II sektor: organizacje prywatne (biznes),
- III sektor: organizacje niewchodzące w skład instytucji państwa i nienastawione na zysk¹⁰.

Dokonując analizy trzeciego sektora, należy przez niego rozumieć stowarzyszenia i fundacje tworzone przez obywateli i podmioty prywatne. Ich działalność nie jest skierowana na zysk, lecz na realizację świadczeń dla najbardziej potrzebujących osób. Różnego rodzaju stowarzyszenia powstają dla osiągnięcia zamierzonego celu, kierują się nim oraz spełniają wspólną wolę członków danego zrzeszenia¹¹.

Trzeci sektor odgrywa w Polsce znaczącą rolę i wypełnia lukę, która tworzy się pomiędzy pomocą ze strony państwa a sektorem prywatnym. Wydatki związane ze świadczeniem usług na rzecz społeczeństwa są znaczne. Instytucje państwa wielokrotnie muszą dokonywać szczegółowych analiz komu ofiarować swoją pomoc. Konsekwencją takich działań jest to, że wiele osób nie otrzymuje wsparcia, którego oczekują. Organizacje prywatne, nastawione na zysk, nie są skłonne do tego, aby wspierać osoby potrzebujące. Dostarczane przez nich usługi są drogie, przez co niedostępne dla części społeczeństwa o niższym standardzie życia. Organizacje pozarządowe wpisują się w przestrzeń pomiędzy przytoczonymi podmiotami gospodarki. Trwała struktura organizacyjna, niezarobkowy charakter oraz dobrowolność uczestnictwa w organizacji, świadczą o celu jaki przyświeca całemu sektorowi non-profit¹².

Należy pamiętać, że podmioty należące do trzeciego sektora, nie tylko niosą szeroko pojętą pomoc, lecz również pełnią kilka istotnych funkcji. Ze względu na obszary prowadzonych działań, można wyróżnić trzy główne grupy funkcji: eko-

⁸ <https://poradnik.ngo.pl/co-daje-i-do-czego-zobowiazuje-status-organizacji-pozytku-publicznego-opp> [dostęp: 11.12.2020].

⁹ <https://www.gov.pl/web/pozytek/7-organizacje-pozytku-publicznego-w-liczbach-w-latach-2004-2019> [dostęp: 11.12.2020].

¹⁰ K. Rogaczewska, *Organizacje pozarządowe w polityce międzynarodowej*, Wrocław 2015, s. 5.

¹¹ G. Makowski, *Rozwój sektora organizacji pozarządowych w Polsce po 1989 r.*, Warszawa 2015, s. 65.

¹² *Sektor non-profit w Polsce*, Warszawa 2009, s. 3.

nomiczną, społeczną i polityczną¹³. Obecnie zauważyć można trend, w którym jednostki należące do sektora non-profit postrzegane są jako podmioty gospodarki społecznej. Wobec tego założenia, należy wyróżnić takie funkcje organizacji pozarządowych jak:

- zatrudnieniowa;
- świadczenia usług dla społeczności lokalnej;
- udzielania pomocy w uzyskaniu zatrudnienia;
- świadczenia usług na rzecz osób wykluczonych społecznie;
- demokratycznego zarządzania¹⁴.

Trudno jest jednoznacznie wskazać, która z wyżej wymienionych funkcji jest najistotniejsza. Można natomiast stwierdzić, iż organizacje non-profit wspierają państwo w realizacji przedsięwzięć na rzecz całego społeczeństwa. Nie dokonują rozgraniczenia i podziału obywateli na grupy. Wspólnotę traktują jako całość i właśnie do niej skierowana jest pomoc. Współcześnie można zauważyć, iż jednostki należące do trzeciego sektora są niejako pośrednikiem pomiędzy społeczeństwem a gospodarką i państwem. Dobitnie sugeruje to fakt świadczenia przez nie usług społecznych oraz różnorodność form prowadzonych przedsięwzięć¹⁵.

Mówiąc o funkcji zatrudnieniowej, należy wziąć pod uwagę niezarobkowy charakter organizacji oraz dobrowolną przynależność do jej struktur. Osoby decydujące się na taki rodzaj pracy, wykonują ją w celu wywarcia pozytywnego wpływu na społeczeństwo. Chęć niesienia pomocy drugiej osobie przewyższa pragnienie wzbogacenia się. Do funkcji świadczenia usług dla społeczności lokalnej można zaliczyć chęć rozwoju miejscowych przedsięwzięć. Ma to na celu wsparcie idei powstających w środowiskach gminnych lub powiatowych. Kolejną funkcją pełnioną przez trzeci sektor jest udzielanie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Podejmowane działania są skierowane do osób, które mają problemy na rynku pracy. Istotną funkcją jest również świadczenie usług na rzecz osób wykluczonych społecznie. Ma ona na celu wsparcie grup społecznych, które nie mogą odnaleźć swojego miejsca w całości społeczeństwa. Są to najczęściej osoby niepełnosprawne, które poprzez pełnienie roli wolontariusza mogą brać czynny udział w życiu organizacji. Dzięki funkcji demokratycznego zarządzania zwiększa się natomiast udział osób w wyborach władz organizacji. Innym istotnym zadaniem tej funkcji jest angażowanie osób w proces decyzyjny organizacji. Mogą one wówczas zdobyć umiejętności zarządzania i kierowania ludźmi, które współcześnie są bardzo istotne na rynku pracy.

Organizacje pozarządowe tworzone są z ideą niesienia pomocy w wymiarze polityki społecznej. Ich znaczenie jest przede wszystkim rezultatem działań skierowanych wobec społeczeństwa oraz wykonywaniem zadań publicznych. Przedsięwzięcia organizacji non-profit mają z jednej strony charakter usługowy, silnie nacechowany pomocą wobec swoich odbiorców i podopiecznych. Z drugiej zaś, są

---

¹³ J. Chałdyński, *Organizacje pozarządowe i ruchy miejskie*, Łódź 2016, s. 90.

¹⁴ *Sektor non-profit (...)*, s. 14-17.

¹⁵ M. Grotkowski, *Trzeci sektor w Polsce – rola i zagrożenia płynące z wypełniania funkcji i zadań administracji publicznej*, s. 2. Dostępne pod adresem: http://www.fsap.pl/documents/publications/Trzeci_sektor.pdf [dostęp: 11.12.2020].

one niejako miejscem, w którym człowiek, może wyrażać siebie samego, rozwijać pasję i uczestniczyć w życiu społecznym¹⁶.

W Polsce trzeci sektor złożony jest głównie ze stowarzyszeń i fundacji, które wyróżniają się na tle pozostałych podmiotów gospodarki. Główną ideą przyświecającą powstawaniu takich organizacji jest wywarcie pozytywnego wpływu na lokalne społeczeństwo. Tam, gdzie widać niedostatki działania państwa (instytucji państwowych) w dostarczaniu pomocy, organizacje pozarządowe stanowią ich niezbędne uzupełnienie. W tym kontekście, można wyróżnić kilka mocnych stron, charakteryzujących podmioty trzeciego sektora. Zalicza się do nich:

- łatwość w dotarciu do różnych grup społecznych,
- angażowanie w działania skoncentrowane na konkretnej sytuacji,
- dużą wrażliwość społeczną,
- dążenie do realizacji obranych przedsięwzięć,
- rozwiązywanie kryzysów kompleksowo,
- zjednywanie ludzi i zdobywanie ich zaufania,
- społeczny (niedający zysku) charakter,
- funkcjonowanie w obszarach usług publicznych, w których widoczna jest absencja ze strony podmiotów prywatnych (ryнку) oraz państwa¹⁷.

Jak można zauważyć, organizacjom pozarządowym zależy na tym, aby wywierać pozytywny wpływ na otoczenie. Realizują one ten cel w sposób całościowy – jako struktura, oraz jednostkowy – poprzez przedsięwzięcia poszczególnych członków organizacji. Istotne znaczenie ma potencjał zawarty w osobach będących w strukturach organizacji pozarządowych, albowiem trzeci sektor jako całość mierzy się z trudnościami związanymi m.in. z pieniędzmi, massmediami oraz placówkami. Pomoc ofiarowywana bezinteresownie przez osoby należące do organizacji non-profit jest zatem nieoceniona¹⁸.

Organizacje pozarządowe, składające się na trzeci sektor mają istotne znaczenie we współczesnym środowisku. Włączają się do zadań na rzecz polityki społecznej, realizowanej przez państwo oraz co bardziej istotne, są niejako remedium na niepewność państwa w wypełnianiu jego zobowiązań. Oczywistym jest, iż nie mogą one funkcjonować samodzielnie, pozbawione subwencji ze strony instytucji państwowych. Jednakże w obszarach życia społecznego mogą pełnić równie ważną funkcję, dostarczając społeczeństwu wielu usług. Ich zasługi można identyfikować na równi z państwem oraz rynkiem prywatnym, a ich korelacja, niezaprzeczalnie wpłynie na dobro ogółu.

3. WSPÓŁPRACA ORGANIZACJI NON PROFIT Z INNYMI PODMIOTAMI

Funkcjonowanie organizacji non-profit jest widoczne w wielu obszarach życia publicznego. Stanowi to element łączący społeczeństwo i dodatkowo służy jego rozwojowi. Poprzez rozszerzający się trzeci sektor w Polsce, można dostrzec

---

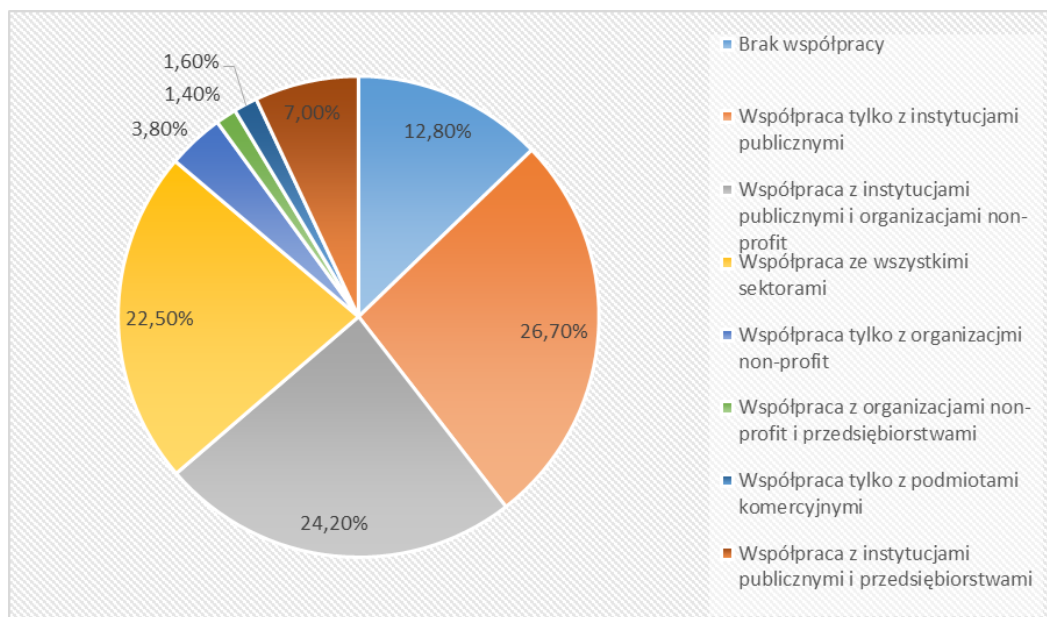
¹⁶ D. Moroń, *Trzeci sektor w teorii wielosektorowej polityki społecznej*, „Wrocławskie Studia Politologiczne”, Wrocław 2013, s. 12-13.

¹⁷ *Ibidem*, s. 13.

¹⁸ A. Szmyt-Boguniewicz, M. Romanowski, *Zarządzanie w NGO. Zarządzanie zasobami ludzkimi w organizacjach pozarządowych*, Wrocław 2012, s. 9.

zwiększony zakres kooperacji organizacji pozarządowych z innymi podmiotami. Obecnie coraz częściej organizacje te nawiązują współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego¹⁹.

Według badań przeprowadzonych przez GUS, w Polsce w 2017 r. aktywnych było 92,7 tysięcy organizacji non-profit. Zaliczają się do nich: stowarzyszenia, organizacje społeczne, fundacje oraz organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego. 81,1 tysięcy spośród nich współpracowało z innymi podmiotami. Daje to wynik 87,5% wszystkich organizacji, które kooperują z pozostałymi uczestnikami sfery publicznej. 80,4% organizacji zadeklarowało, że najczęściej współpracuje z instytucjami publicznymi. Drugą, wynoszącą 51,8% najczęściej wskazywaną grupą podmiotów, z którymi kooperowały organizacje, stanowili partnerzy pochodzący z sektora non-profit. 32,5% organizacji zadeklarowało współpracę z podmiotami komercyjnymi²⁰. Organizacje należące do trzeciego sektora mogą być zaangażowane we współpracę z wieloma podmiotami jednocześnie. Ujęcie to przedstawiono na Rysunku 1.

Rysunek 1. Współpraca organizacji non-profit w 2017 r. według rodzajów partnera
Źródło: opracowano na podstawie raportu GUS.

Jak wspomniano wcześniej, coraz częściej można zaobserwować przedsięwzięcia płynące ze współpracy organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego. Oba podmioty za główny swój cel obierają dostarczanie potrzeb społeczeństwu, w szczególności lokalnemu. Instytucje te posiadają również własne mocne strony, dzięki którym mogą się nawzajem uzupełniać. Samorząd terytorial-

¹⁹ K. Lar, T. Holecki, M. Syrkiewicz-Świłała, K. Sobczyk, M. Wróblewski, *Współpraca organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie zadań ochrony zdrowia*, „Optimum. Studia Ekonomiczne”, 2015 nr 4 (76), s. 187.

²⁰ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/wspolpraca-organizacji-non-profit-z-innymi-podmiotami-w-2017-r-,9,3.html> [dostęp: 04.12.2020].

ny ustanawia prawo, dysponuje pieniędzmi i mieniem komunalnym. Organizacje pozarządowe doskonale odnajdują się wśród społeczności lokalnej, znając jej potrzeby. Poprzez pracę wolontariuszy, mają możliwość pomocy szerokiemu gronu odbiorców, przy minimalnych kosztach²¹.

Aby współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi a jednostkami samorządu terytorialnego była bardziej efektywna, wprowadzono do prawa polskiego Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wśród jej przepisów można wskazać takie, które stanowią o zasadach, na których opiera się współpraca wyżej wymienionych podmiotów. Zgodnie z art. 5 ust. 3 Ustawy, współpraca odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności²². W celu lepszego zrozumienia poszczególnych zasad, zostaną one opisane poniżej:

- zasada pomocniczości (subsidiarności) mówi o wzajemnym uzupełnianiu się organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego; podejmowaniu przez te podmioty wspólnych zadań w celu rozwiązywania problemów lokalnej społeczności i zaspokajaniu jej potrzeb,

- zasada suwerenności stron zakłada, iż każdy z podmiotów współpracy posiada własną autonomię, która musi być poszanowana; ważnym elementem jest także prawo do wyrażania opinii, również tej krytycznej,

- zasada partnerstwa stawia organizacje pozarządowe na równym miejscu co jednostki samorządu terytorialnego; istotne jest współdziałanie poprzez łączenie zasobów i kompetencji na rzecz lokalnej społeczności,

- zasada efektywności mówi o tym, iż działania podjęte na rzecz społeczności powinny być realizowane w sposób jak najbardziej efektywny; przy wyborze organizacji pozarządowej, która wykona poszczególne zadania, samorząd kieruje się głównie racjonalnością realizacji, optymalnym wydatkowaniem środków publicznych oraz wywiązywaniem się z nałożonych zadań,

- zasada uczciwej konkurencji oznacza, że każda organizacja non-profit ma takie same szanse w ubieganiu się o możliwość realizowania zadań publicznych,

- zasada jawności oczekuje od współpracujących stron, wzajemnego informowania się na temat podejmowanych działań, udostępnianiu informacji o planach i celach oraz przekazywanych środkach na realizację zadań publicznych²³.

Mając na uwadze szeroki zakres współpracy organizacji non-profit z jednostkami samorządu terytorialnego, można wyróżnić wiele korzyści płynących z wspólnie podejmowanych przedsięwzięć. Zaliczyć można do nich przede wszystkim: promocję zdrowia, profilaktykę chorób, łatwy dostęp do grupy docelowej, skuteczność i rzetelność realizacji zadań oraz pomoc potrzebującym²⁴.

Ważnym aspektem funkcjonowania organizacji pozarządowych jest cel, który przyświeca im w podejmowaniu wewnątrzsektorowej i międzysektorowej współpracy. Według raportu Głównego Urzędu Statystycznego, 64,5% organizacji

²¹ M.J. Broniewska, *Model współpracy samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi*, „Folia Oeconomica”, 2012, nr 270, s. 258.

²² Ustawa o działalności pożytku publicznego (...), art. 7.

²³ J. Adamiak, M. Czupich, A. Ignasiak-Szulc, *Wybrane aspekty współpracy samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań publicznych*, „Prawo Budżetowe Państwa i Samorządu”, 2013, nr 2 (1), s. 30-31.

²⁴ K. Lar, T. Holecki, M. Syrkiewicz-Światała, K. Sobczyk, M. Wróblewski, *op. cit.*, s. 191.

non-profit jako cel kooperacji najczęściej wskazało pozyskiwanie środków finansowych. Nieco ponad połowa, bo 50,5% organizacji liczyła na wsparcie rzeczowe (głównie nieodpłatne lub na promocyjnych zasadach korzystania z lokalu). Nadal głównym celem podejmowanej współpracy jest uzyskiwanie zasobów niematerialnych. 66,9% wszystkich organizacji trzeciego sektora, jako powód współpracy podało chęć integracji środowiska lokalnego oraz poszerzania kontaktów. Istotnym celem organizacji non-profit jest również korzystanie z wiedzy i doświadczenia członków, pracowników i wolontariuszy organizacji partnerskich. Cel ten obiera 51,5% organizacji współpracujących z partnerami wewnątrzsektorowymi²⁵.

Jak można zauważyć, współpraca organizacji trzeciego sektora jest jednym z kluczowych elementów ich funkcjonowania. Wzajemne kontakty z sektorem prywatnym (przedsiębiorstwami) oraz jednostkami samorządu terytorialnego, korzystnie wpływają na rozwój organizacji non-profit. Samodzielnie podejmowane inicjatywy nie wywarłyby tak dużego znaczenia w życiu społeczności lokalnej. Konsolidacja działań organizacji pozarządowych i pozostałych podmiotów wpływa pozytywnie zarówno na zainteresowane strony, jak i na społeczeństwo. Uzupełniają się i łącząc, podmioty te, oddziałują na większe grono odbiorców.

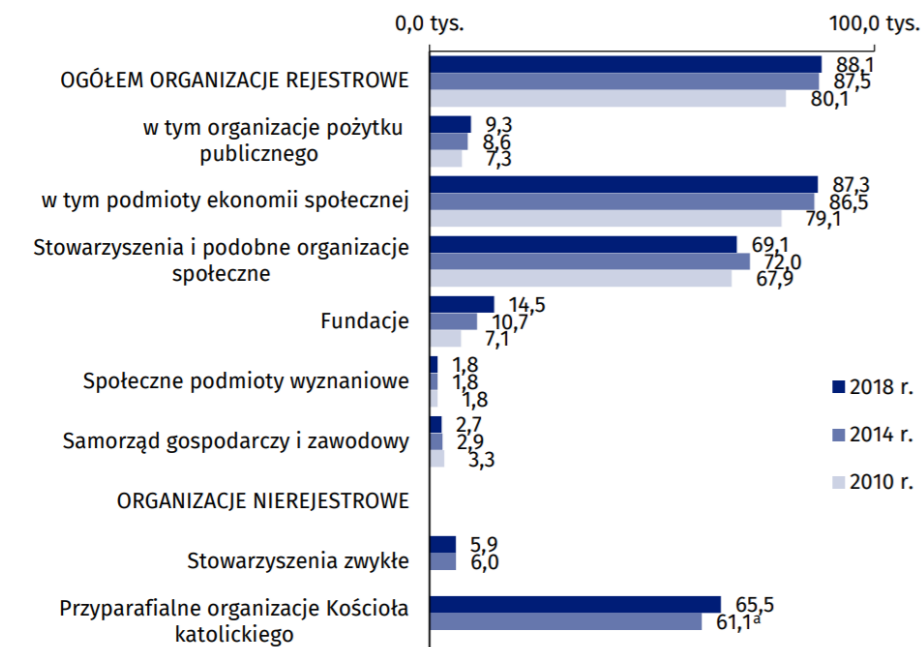
4. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI NON-PROFIT – STUDIUM PRZYPADKU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Według badań przeprowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny, w 2018 r. na terenie Polski aktywnie działało 88,1 tys. zarejestrowanych organizacji non-profit, co przedstawiono na Rysunku 2.²⁶

---

²⁵ *Współpraca organizacji non-profit z innymi podmiotami w 2017 r.*, Kraków 2018, s. 3.

²⁶ *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne*, Kraków 2018, s. 1.

^a Dane dla przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego dotyczą 2013 r.

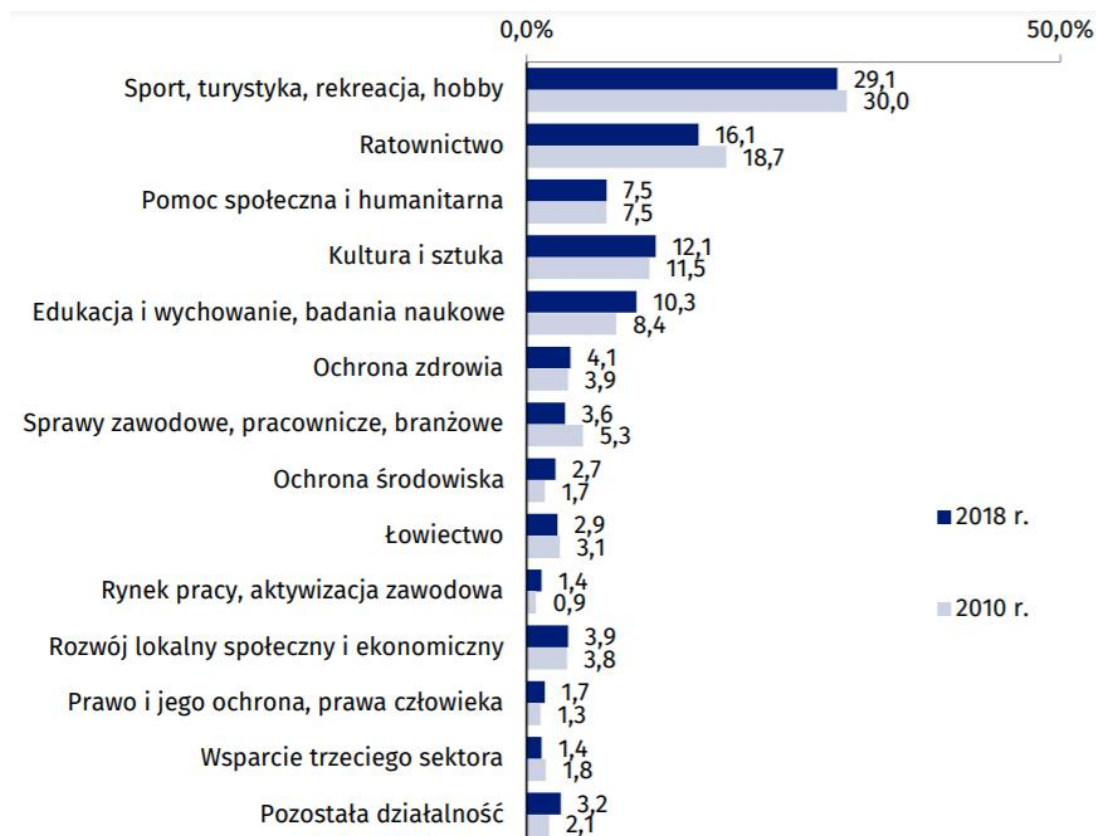
Rysunek 2. Liczba rejestrowych i nierejestrowych organizacji non-profit

Źródło: *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne*, Kraków 2018, s. 1.

Wśród wszystkich organizacji non-profit, najliczniejszą grupą były stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (69,1 tys.; 78,4%), a następnie fundacje (14,5 tys.; 16,5%)²⁷. Z powyższych wyników badań można zauważyć, iż na przestrzeni lat, liczba powstających organizacji non-profit w Polsce zwiększa się.

Organizacje non-profit prowadzą różnorodną działalność. W 2018 r. w ramach swojej działalności statutowej najczęściej zajmowały się sportem, turystyką, rekreacją, hobby oraz ratownictwem, co przedstawiono na Rysunku 3.

²⁷ *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (...)*, s. 1.

Rysunek 3. Struktura badanych organizacji non-profit według głównej dziedziny działalności statutowej

Źródło: *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne*, Kraków 2018, s. 3.

Według badań GUS, w 2018 r. w województwie łódzkim funkcjonowało około 5,5 tys. aktywnych organizacji non-profit²⁸.

Aby wspomóc działalność organizacji non-profit, w województwie łódzkim funkcjonuje Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Łódzkiego, której celem statutowym jest reprezentowanie interesów sektora pozarządowego wobec władz publicznych i innych partnerów społecznych oraz wspieranie jego rozwoju²⁹. Cel ten realizowany jest poprzez:

- współpracę z administracją publiczną,
- opiniowanie i konsultowanie projektów ustaw, uchwał i decyzji administracyjnych dotyczących sektora pozarządowego,
- podejmowanie dyskusji nad zagadnieniami i problemami społeczeństwa obywatelskiego,
- promowanie Karty Zasad Działania Organizacji Pozarządowych,
- doradztwo, szkolenia, współpracę³⁰.

²⁸ *Ibidem*, s. 2.

²⁹ <https://spis.ngo.pl/166501-rada-organizacji-pozarządowych-województwa-łódzkiego> [dostęp: 04.01.2021].

³⁰ *Ibidem*.

Rada opiniuje i konsultuje projekty ustaw, uchwał i decyzji administracyjnych, uczestniczy w wypracowywaniu wspólnego stanowiska organizacji pozarządowych na poziomie lokalnym i krajowym. Pobudza również dyskusję w sferze publicznej nad zagadnieniami i problemami społeczeństwa obywatelskiego. Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Łódzkiego stale współpracuje z administracją publiczną i innymi partnerami życia społecznego. Jej przedstawiciele są członkami: Regionalnego Komitetu Monitorującego przy Urzędzie Wojewódzkim w Łodzi, Regionalnego Komitetu Sterującego przy Urzędzie Marszałkowskim w Łodzi oraz Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia³¹. Swoim organizacjom członkowskim Rada oferuje wsparcie merytoryczne:

- organizując szkolenia i *coaching* dla sektora pozarządowego,
- udostępniając "Pakiety Informacyjne" zawierające aktualne informacje przydatne dla organizacji pozarządowych³².

Powstają również programy współpracy samorządu województwa łódzkiego z organizacjami pozarządowymi. Ich głównym celem jest wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego jako realizatora zadań publicznych, istotnych dla rozwoju województwa łódzkiego poprzez budowanie partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi³³.

Do wielu zadań przewidzianych w programach należą m.in.:

- wspomaganie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego,
- polityka społeczna,
- działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych oraz innowacyjnych rozwiązań,
- przeciwdziałanie przemocy, alkoholizmowi, narkomanii, HIV/AIDS,
- działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ochrona środowiska,
- działania na rzecz porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz ratownictwa i ochrony ludności.

Miasto Łódź regularnie przekazuje środki na prowadzenie ośrodka wspierającego łódzkie organizacje pozarządowe. Takim miejscem jest Łódzkie Centrum Obywatelskie, które powstało z myślą o łódzkim trzecim sektorze i jego działaczach. Można uzyskać w nim pomoc i porady dotyczące różnych dziedzin działalności organizacji pozarządowych, np. pisania projektów, księgowości, rozliczenia dotacji.

Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS powstało w 1999 r., aby ułatwić ludziom działanie na rzecz innych³⁴. Z doradztwa OPUS korzysta rocznie nawet kilkaset osób. Centrum pomaga im w realizacji projektów tworzonych na rzecz lokalnych społeczności. Tłumaczone są m.in. zagadnienia prawne, prawidłowe prowadzenie spraw związanych z księgowością i *fundraising*, czyli trybem pozyskiwania funduszy poprzez petycje o wsparcie osób indywidual-

---

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*.

³³ Program współpracy samorządu województwa łódzkiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019, Załącznik do Uchwały Nr LVI/696/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 25 września 2018 r.

³⁴ <https://opus.org.pl/kim-jestesmy> [dostęp: 14.12.2020].

nych, przedsiębiorstw, fundacji dobroczynnych lub instytucji. OPUS co roku przyznaje małe granty na lokalne działania. Na stronie internetowej www.opus.org.pl można znaleźć aktualne informacje na temat działalności centrum, aktywnych projektów, czy konkursów realizowanych w ramach Lokalnego Programu Mikrograntów. Celem inicjatyw powstających w OPUS jest m.in.: zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne, aktywizacja lokalnych społeczności, wspieranie mieszkańców w tworzeniu działań na rzecz lokalnych wspólnot.

W 2003 r. powstała Fundacja Edukacji i Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (FERSO). Jej głównym celem jest wspieranie zrównoważonego rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez: edukację, sztukę oraz technologie multimedialne³⁵. Fundacja organizuje oraz finansuje: szkolenia, seminaria i warsztaty. Organizuje: zajęcia terenowe, wycieczki, zielone szkoły, obozy letnie i zimowe, koncerty, przedstawienia teatralne, publikacje, wystawy oraz imprezy sportowe³⁶. Działania skierowane są przede wszystkim do nauczycieli, młodzieży, dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym oraz społeczności lokalnej.

W województwie łódzkim, fundacja jest jedną z wiodących organizacji zajmujących się edukacją ekologiczno-artystyczną. Prowadzi program edukacji dla dzieci przedszkolnych i wczesnoszkolnych „Mój Zielony Świat”. Dzięki niemu, najmłodszy poznają zjawiska ekologiczne oraz społeczno-przyrodnicze. Zajęcia prowadzi m.in. ekolog, pedagog oraz psycholog. Projekt pt. „Klub Przyjaciół Ziemi” zaadresowany został do wszystkich grup wiekowych. Najmłodszy mogą podczas warsztatów dowiedzieć się czym jest ekologia. Młodzież miała okazję spotkać się z tematami związanymi ze zrównoważonym rozwojem, nauczyciele zaś tworzyli autorskie mini-projekty związane z edukacją ekologiczną³⁷.

Fundacja realizuje również zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy wśród dzieci i młodzieży. Prowadzi działania profilaktyczne i wspiera istniejące kierunki na rzecz zapobiegania licznym tragediom, w które uwikłane są dzieci. Dzięki edukacji i współpracy świadomość społeczeństwa podnosi się.

W grudniu 2019 r. odbyło się Forum Organizacji Pozarządowych, skierowane do przedstawicieli sektora pozarządowego oraz pełnomocników ds. organizacji pozarządowych z regionu łódzkiego. Stanowiło to dla osób na co dzień zaangażowanych w kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego możliwość do spotkania i uczestnictwa w warsztatach. Forum stwarza także okazję do dyskusji, wymiany doświadczeń i poglądów pomiędzy przedstawicielami organizacji pozarządowych a odpowiedzialnymi za wspólną współpracę przedstawicielami samorządów.

Chcąc zwrócić uwagę na bezpieczeństwo społeczeństwa związane z organizacjami pozarządowymi, warto zaznaczyć udział w nim jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. W samym województwie łódzkim jest ich 1001. OSP są częścią całego systemu bezpieczeństwa, efektem obywatelskiego zaangażowania oraz przykładem dobrze funkcjonującej organizacji pozarządowej. Działają głównie na poziomie lokalnym, co sprawia, że najlepiej znają potrzeby i zagrożenia występujące w otaczającym ich środowisku. Stanowią kluczową rolę w edukacji lokalnego

---

³⁵ <http://www.ferso.org/o-fundacji/historia.html> [dostęp: 14.12.2020].

³⁶ *Ibidem.*

³⁷ *Ibidem.*

społeczeństwa z zakresu ochrony przeciwpożarowej, czy udzielania pierwszej pomocy. Prowadzą rozmaite szkolenia, kursy oraz pogadanki w szkołach, ucząc podstaw bezpieczeństwa od najmłodszych lat. Postęp technologiczny i rozwój świata sprzyjają pojawieniu się nowych zagrożeń bezpieczeństwa, dlatego działalność Ochotniczych Straży Pożarnych rozwija się na różnych płaszczyznach, mając na celu nie tylko doraźne niesienie pomocy, ale także zapobieganie pojawiającym się niebezpieczeństwom.

PODSUMOWANIE

Organizacja non-profit nie jest nastawiona na zysk jej członków. Najczęściej przybiera formę fundacji lub stowarzyszenia, mających dobrowolny charakter. Organizacje pozarządowe są poniekąd podstawą rozwoju lokalnych społeczności, ponieważ skupiają w swoich szeregach działaczy wrażliwych na sprawy społeczne. Dostarczają usługi potrzebne mieszkańcom, często wypełniając przy tym luki, których nie zapełnia sektor publiczny oraz prywatny. Głównym celem działań na rzecz rozwoju województwa łódzkiego jest współpraca samorządu województwa z organizacjami non-profit. Powstają liczne stowarzyszenia i fundacje, zrzeszające mieszkańców całego województwa. Sprzyja to poczuciu przynależności do wspólnoty regionalnej oraz rozwojowi oddolnych inicjatyw, służących społeczeństwu i odpowiadających na jego potrzeby. Organizacje non-profit wpisują się w życie całej społeczności lokalnej zamieszkującej dane województwo, powiat czy też gminę. Podejmowane przez trzeci sektor inicjatywy są widoczne na każdym etapie życia. Pozytywny aspekt funkcjonowania organizacji pozarządowych jest bodźcem do działania dla wielu osób, chcących realizować swoje zainteresowania na rzecz szerszego grona. Niewątpliwie, z każdym kolejnym rokiem liczba organizacji należących do trzeciego sektora w Polsce będzie się zwiększać. Wraz z tym, pojawią się kolejne zadania i wyzwania, którym organizacje non-profit będą musiały sprostać. Poprzez swoje zaangażowanie, współpracę oraz chęć niesienia pomocy, stanowią istotny element rozwoju społeczeństwa. Duże znaczenie ma również wypełniana przez nie rola oraz działalność statutowa.

Podsumowując, należy spodziewać się dalszego rozwoju sektora trzeciego w Polsce, który sukcesywnie realizuje swoje cele na rzecz społeczności lokalnej. Jest on bowiem istotnym elementem zabezpieczenia społecznego mieszkańców.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U.2020. poz. 1057.).

Pozycje zwarte

2. Chądzyński J., *Organizacje pozarządowe i ruchy miejskie*, Łódź 2016.
3. *Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts*, Nowy Jork 2003.

4. Makowski G., *Rozwój sektora organizacji pozarządowych w Polsce po 1989 r.*, Warszawa 2015.
5. Nałęcz S., Sadłoń W., *Sektor non-profit a badana populacja*, [w:] Goś-Wójcicka K. (red.) *Sektor non-profit w 2014 r.*, Warszawa 2016.
6. Rogaczewska K., *Organizacje pozarządowe w polityce międzynarodowej*, Wrocław 2015.
7. Szmyt-Boguniewicz A., Romanowski M., *Zarządzanie w NGO. Zarządzanie zasobami ludzkimi w organizacjach pozarządowych*, Wrocław 2012.

Artykuły z czasopism

8. Adamiak J., Czupich M., Ignasiak-Szulc A., *Wybrane aspekty współpracy samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań publicznych*, „Prawo Budżetowe Państwa i Samorządu”, 2013 nr 2 (1).
9. Broniewska M.J., *Model współpracy samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi*, „Folia Oeconomica”, 2012, nr 270.
10. Lar K., Holecki T., Syrkiewicz-Światała M., Sobczyk K., Wróblewski M., *Współpraca organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie zadań ochrony zdrowia*, „Optimum. Studia Ekonomiczne”, 2015 nr 4 (76).
11. Moroń D., *Trzeci sektor w teorii wielosektorowej polityki społecznej*, „Wrocławskie Studia Politologiczne”, Wrocław 2013.

Źródła internetowe

12. Grotkowski M., *Trzeci sektor w Polsce – rola i zagrożenia płynące z wypełniania funkcji i zadań administracji publicznej*, s. 2. Dostępne pod adresem: http://www.fsap.pl/documents/publications/Trzeci_sektor.pdf.
13. <http://www.ferso.org/o-fundacji/historia.html>.
14. http://www.um.warszawa.pl/sites/default/files/11106ulotka_0.pdf.
15. <https://opus.org.pl/kim-jestesmy>.
16. <https://poradnik.ngo.pl/co-daje-i-do-czego-zobowiazuje-status-organizacji-pozytku-publicznego-opp>.
17. <https://spis.ngo.pl/166501-rada-organizacji-pozarządowych-województwa-łódzkiego>.
18. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-społeczna-wolontariat/gospodarka-społeczna-trzeci-sektor/współpraca-organizacji-non-profit-z-innymi-podmiotami-w-2017-r-,9,3.html>.
19. <https://www.gov.pl/web/pozytek/7-organizacje-pozytku-publicznego-w-liczbach-w-latach-2004-2019>.

Pozostałe

20. *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne*, Kraków 2018.
21. Program współpracy samorządu województwa łódzkiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019, Załącznik do

Uchwały Nr LVI/696/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 25 września 2018 r.

22. *Sektor non-profit w Polsce*, Warszawa 2009.

23. *Współpraca organizacji non-profit z innymi podmiotami w 2017 r.*, Kraków 2018.

ACTIVITIES OF A NON-PROFIT ORGANIZATION IN THE LODZKIE VOIVODSHIP AS AN ELEMENT OF SOCIAL SECURITY

Summary: *Nowadays, there is a great demand for the provision of services in the field of social life of citizens - especially those who require assistance. The aim of the article is to present the activities of non-profit organizations in the lodzkie voivodeship as an element of social security of the inhabitants. The authors of the text took up this topic because it is of interest to them. The analysis covered the lodzkie voivodeship and selected non-profit organizations operating in the above-mentioned administrative unit.*

The individual chapters of the article were based on an analysis of the available literature on non-profit organizations in Poland. To describe the size of the third sector, reports of the Central Statistical Office and information contained in the Statistical Yearbook of the Republic of Poland of 2019 were used.

Qualitative methods were used to describe the chapters contained in the article. The analysis of the content of publicly available scientific publications on the subject was mainly used. The fourth chapter is based on the application of the case study method of selected non-profit organizations in the lodzkie voivodeship. The conclusion of the considerations includes the most important conclusions as well as subjective thoughts and predictions about the future of the third sector in Poland.

Keywords: *non-governmental organization, non-profit organization, third sector, society, social security*